

Regimul juridic al darurilor de nuntă

Asist. univ.dr. Gîrleşteanu George
Asist. univ.dr. Robert Bischin*

Ce qui prévaut pour la qualification juridique des cadeaux de mariage c'est le moment de l'acquisition, en considérant que ceux-ci sont des biens communs des époux, parce qu'ils sont acquis pendant le mariage, à savoir à la fête du mariage, c'est-à-dire après la célébration du mariage, et leur but est de former le commencement du patrimoine commun. En étant des libéralités, les cadeaux de mariage sont des biens communs non seulement parce qu'ils sont acquis pendant le mariage mais aussi parce qu'on suppose l'intention du disposant qu'ils deviennent communs.

Darul manual reprezintă o liberalitate între vii având ca obiect numai bunuri mobile corporale și realizată valabil prin tradițiunea bunului. Așadar, singura condiție specială care trebuie îndeplinită în cazul darului manual este predarea, tradițiunea reală a bunului (*de manum ad manum*), fiind contracte reale. Nici acceptarea darului manual nu este supusă unei forme speciale, ci ea se materializează prin primirea, preluarea bunului dăruit. O atenție deosebită a fost acordată de doctrină și de practica judiciară calificării juridice a darurilor de nuntă făcute soților cu ocazia celebrării căsătoriei, opiniile exprimate cu privire la calificarea lor ca bunuri proprii sau bunuri comune ale soților fiind contradictorii.

Sistemul de drept român recunoaște un singur regim matrimonial, unic, obligatoriu și imutabil, care este reglementat prin norme imperative în Codul Familiei. Acest regim matrimonial admite coexistența a trei patrimonii, respectiv: patrimoniul comun al soților; patrimoniul propriu al soțului și patrimoniu propriu al soției. Regula însă este reprezentată de bunurile comune, aspect reflectat de dispozițiile art. 30 al. 1 din C. fam., potrivit cu care bunurile dobândite de oricare dintre soți în timpul căsătoriei constituie bunuri comune, instituidu-se astfel prezumția comunității de bunuri pe perioada căsătoriei.

Excepția este reprezentată de bunurile proprii ale soților, fapt dovedit de dispozițiile art. 31 C. fam. care enumeră în mod expres și limitativ categoriile de bunuri proprii ale soților. Cum reglementarea în vigoare a relațiilor patrimoniale dintre soți nu admite valabilitatea unor convenții prin care soții pot să-și mărească sau să-și micșoreze comunitatea de bunuri, iar normele juridice au caracter imperativ ele nu pot fi aplicate prin analogie unor situații de fapt asemănătoare cu cele avute în vedere de lege.

Prin urmare, donația făcută unuia dintre soți în timpul căsătoriei reprezintă bun propriu al soțului gratificat, exceptând cazul în care donatorul a arătat că a urmărit gratificarea ambilor soți și atunci bunul donat este bun comun¹.

* Autorii sunt cadre didactice la Facultatea de Drept și Științe Administrative a Universității din Craiova

Printre categoriile de bunuri calificate de lege ca fiind bunuri proprii se află și bunurile dobândite de oricare dintre soți prin moștenire, donație sau legat, afară numai dacă dispunătorul a prevăzut că ele vor fi comune.

Donațiile și legatele, liberalități, sunt acte cu titlu gratuit și sunt făcute în considerarea persoanei gratificate, deci sunt încheiate intuitu personae. Bunurile dobândite prin donație și legat sunt proprii pentru a se respecta voința dispunătorului, care dacă nu a dispus altfel nu poate fi presupus că a înțeles să avanteze și pe soțul celui gratificat.

Art. 31 lit. b C. fam., în partea sa finală arată că dispunătorul poate să prevadă că bunul va deveni comun. În legătură cu această prevedere se impun următoarele precizări. Voința dispunătorului ca bunul să devină comun nu trebuie să fie neapărat expresă, ea poate fi și tacită, dacă este neîndoielnică. Această idee este aplicată în cazul darurilor de nuntă făcute soților.

Proba voinței dispunătorului ca bunul să devină comun se poate face cu orice mijloc de probă, inclusiv martori și prezumții. În acest sens s-a decis că manifestarea de voință a dispunătorului ca bunurile să devină comune poate fi dovedită în cazul donației și legatului cu orice mijloc de probă din care să rezulte cu certitudine că dispunătorul a înțeles să gratifice pe ambii soți și că în lipsa unei astfel de dovezi, ori în cazul donației în lipsa unei mențiuni speciale exprese sau exprimate în mod neechivoc, în sensul că bunul transmis să fie comun, bunul va fi considerat propriu soțului căruia i s-a dat în dar. Faptul că bunul donat în timpul căsătoriei a fost cumpărat pe numele ambilor soți, cu plata în rate, dar cu sume donate de părinții unui soț, nu este de natură a conduce la altă concluzie decât că bunul este propriu. Dacă la dobândirea unui bun au contribuit și părinții unui soț, această contribuție nu poate fi socotită decât ca o donație făcută în favoarea exclusivă a copilului lor, dacă nu se arată expres că s-a înțeles gratificarea ambilor soți.

În cazul donației făcută prin înscris autentic, proba voinței dispunătorului ca bunul să fie comun trebuie să rezulte din cuprinsul intelectual sau material al actului de donație dat fiind caracterul solemn al liberalității. Proba caracterului comun ar putea fi extrinsecă actului, dar cu condiția ca această probă extrinsecă să-și găsească reazemul în cuprinsul actului de donație, să nu contrazică ci să întărească elementele de probă care rezultă din acel act².

Așa cum arătam opiniile sunt diferite în ceea ce privește calificarea juridică a darurilor de nuntă. Astfel, deși reprezintă donații, iar art. 31 C. fam. include aceste liberalități în categoria bunurilor proprii ale soțului donatar, practica judiciară și doctrina au decis că aceste daruri vor fi considerate bunuri comune ale soților pe de o parte, pentru că sunt dobândite în timpul căsătoriei³ cu ocazia

¹ T. S., s. civ., dec. nr. 1778/1974 în RRD nr. 5/1975, p. 65; dec. nr. 1289/1978 în RRD nr. 3/1979, p. 52; CSJ, s. civ., dec. nr. 2351/1990 în Dreptul nr. 7-8/1991, p. 123.

² M. Soreață, Dreptul familiei, Editura Universitaria, Craiova, 2005, p. 118 și urm.

³ T. S., dec. civ. nr. 1545/1963 în JN nr. 9/1964, p. 154.

serbării nunții, iar pe de altă parte se prezumă că scopul donatorului este acela de a contribui la formarea patrimoniului comun al soților⁴.

Darurile de nuntă devin bunuri comune ale soților și pentru că se prezumă intenția dispunătorului ca ele să devină comune⁵.

Inclusiv darurile de nuntă făcute de părinții unuia dintre soți au fost considerate bunuri comune ale acestora⁶. Dacă însă aceste daruri au o valoare mare, depășind valoarea unor daruri obișnuite (precum un autoturism sau o sumă de bani pentru achiziționarea unui apartament, autoturism etc.) și sunt făcute fără precizarea expresă că se urmărește gratificarea ambilor soți, atunci ele urmează a fi considerate bunuri proprii ale soțului gratificat întrucât nu se poate presupune voința donatorilor de a gratifica pe ambii soți numai din împrejurarea că au fost făcute cu ocazia celebrării căsătoriei⁷.

Ceea ce prevalează pentru calificarea juridică a darurilor de nuntă este momentul dobândirii, considerându-se că acestea sunt bunuri comune ale soților, deoarece sunt dobândite în timpul căsătoriei, și anume la serbarea nunții, adică după încheierea căsătoriei, iar scopul lor este să formeze începutul patrimoniului comun. Fiind liberalități darurile de nuntă sunt bunuri comune nu numai pentru că sunt dobândite în timpul căsătoriei, ci și pentru motivul că se presupune intenția dispunătorului ca ele să devină comune.

Rezultă că practica judecătorească este în sensul că darurile de nuntă făcute de părinții unuia dintre soți, care sunt donații, devin bunuri comune, în timp ce donațiile făcute tot de părinții unuia dintre soți, dar în timpul căsătoriei, și nu cu ocazia serbării nunții, sunt bunuri proprii ale soțului gratificat, dacă nu s-a prevăzut în mod expres că ele devin bunuri comune. Astfel, în raport de momentul donației, la serbarea nunții ori ulterior, bunul se consideră a fi comun sau propriu.

Astfel, într-o decizie de speță s-a statuat că darurile de nuntă având destinația de a forma începutul patrimoniului comun al soților, sunt bunuri comune, fiind dobândite în timpul căsătoriei și prin urmare, bunurile achiziționate din aceste sume de bani urmează același regim juridic. În cauză este aplicabilă prezumția instituită de art. 30 din C. Fam. (Curtea de Apel Craiova, Secția Civilă, dec. Civ. Nr. 941 din 12 februarie 2001).⁸

În doctrină a fost exprimată și opinia contrară⁹ care consideră că darurile de nuntă sunt bunuri proprii ale soțului gratificat pentru următoarele argumente: **1.** Darurile de nuntă reprezintă liberalități făcute soților de către rude sau prieteni cu ocazia celebrării căsătoriei. Ele sunt donații care îmbracă forma darului manual; **2.** Potrivit art. 31 C. fam. bunurile dobândite de oricare dintre soți prin donație sunt bunuri proprii ale soțului gratificat. Legea califică bunurile dobândite prin donație

⁴ T. S., dec. civ. nr. 79/1973 în I. G. Mișuță, Reperoriu...1969-1975, p. 154 citat din I. P. Filipescu, Tratat de dreptul familiei, Editura All, Buc. 1996, p. 73

⁵ I. P. Filipescu, op. cit., p. 73.

⁶ T. S., dec. civ. nr. 786/1979 în CD 1979, p. 141-143.

⁷ Al. Bacaci, Raporturile juridice patrimoniale în dreptul familiei, Editura Dacia, Cluj-Napoca 1986, p. 121.

⁸ Curtea de Apel Craiova, Secția Civilă, dec. Civ. Nr. 941 din 12 februarie 2001.

⁹ Fr. Deak, op. cit., p. 165; I. Dogaru și colectivul, op. cit., p. 355.

ca bunuri proprii indiferent de forma donației (act autentic, dar manual, donație deghizată etc). De asemenea, legea nu condiționează calitatea de bun propriu de un anumit moment din timpul căsătoriei, astfel că bunul donat va fi bun propriu indiferent de momentul (situat în timpul căsătoriei) în care a avut loc gratificarea: cu ocazia serbării nunții, cu ocazia aniversării căsătoriei etc., iar *ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus*. Pe de altă parte, art. 31 C. fam. nu face nici o referire la persoana donatorului, ci se referă la orice donație, fie că donator este o rudă (părinte, frate, bunic etc), fie că este un prieten.

În raport de aceste precizări, s-a apreciat că darurile de nuntă reprezintă bunuri proprii ale soțului gratificat, exceptând cazul când donatorul a dispus că ele vor fi comune, întrucât aceste diferențieri, determinate numai de momentul când are loc gratificarea, nu își găsesc justificare legală. Edificatoare în acest sens este și decizia Curții Supreme care arată că "*bunurile dobândite prin donație sunt proprii, pentru a fi respectată voința donatorului, care, dacă nu a dispus altfel, nu poate fi presupus că a înțeles să avantajeze și soțul celui gratificat*"¹⁰.

Deși logică și legală sub aspectul argumentării juridice, soluției enunțate mai sus îi lipsește corespondența practică. De aceea apreciem că soluția împărțită de jurisprudență este una echitabilă și cum potrivit art. 31 din C. fam voința dispunătorului de a gratifica ambii soți nu trebuie să fie expresă, dată fiind ocazia cu care are loc gratificarea, este evidentă voința de a gratifica pe ambii soți astfel încât ea să poată fi prezumată. Mai mult nu trebuie omis faptul că de obicei cu ocazia celebrării căsătoriei, darurile vin nu numai din partea părinților ci și din partea unor terțe persoane apropiate unuia sau ambilor soți. Astfel dacă am considera darurile de nuntă ca fiind bunuri proprii, pe raționamentul expus mai sus, ar însemna că darurile venind de la prietenii soției să fie ale acesteia iar cele provenite de la prietenii soțului să constituie bunuri ale acestuia din urmă. De aceea împărțim soluția acceptată și de către practică.

Din păcate nici în proiectul de cod civil nu se propune o soluție cu privire la acest aspect, soluție legislativă care se impune cu atât mai mult cu cât există această controversă cu privire la calificarea juridică a darurilor de nuntă. Pentru aceste considerente, apreciem că, *de lege ferenda* se impune o reglementare legală clară, care să confere o soluție legislativă și acestei probleme de drept.

¹⁰ CSJ, s. civ., dec. nr. 2351/1990 în Dreptul nr. 7-8/1991, p. 123.